

Україна у фокусі

22 – 28 квітня

2013 року

ЗМІСТ

I. Огляд політичних подій за тиждень.....	3
II. Аналітична довідка.....	4
Медіа і комунікації. Конфлікт навколо «ТВі»: на краю прірви.....	4

I. Огляд політичних подій за тиждень

22
квітня

З клопотанням звільнити Юлію Тимошенко до Президента Віктора Януковича звернулися українські громадські діячі, експерти й політологи. Звернення підписали понад 30 людей, зокрема й директор Фонду «Демократичні ініціативи імені Ілька Кучеріва» Ірина Бекешкіна. Серед підписантів були й Олексій Гарань, Вікторія Сюмар, Володимир Фесенко та Олександр Черненко. Експерти заявили, що відсутність рішення про звільнення экс-прем'єра свідчить про недемократичність української влади та перешкоджає підписанню угоди про асоціацію між Україною і ЄС. Як відомо, із клопотанням про амністію ув'язненої опозиціонерки до Президента вже зверталися і депутатки, і українські дипломати. Загалом вже понад сто таких звернень надійшло до Віктора Януковича.

Юлія Тимошенко не братиме участі в судових засіданнях в справі щодо корпорації ЄЕСУ, законність закриття якої вже була перевірена Верховним судом. Про це заявив захисник экс-прем'єрки Сергій Власенко.

23
квітня

Україна домовилася про статус спостерігача в Митному союзі. Про це повідомив прем'єр-міністр України Микола Азаров. Водночас у Митному союзі заперечили, що надали Україні подібний статус. За словами глави Міністерства економічного розвитку Росії Олексія Лихачова, переговори про статус України в Митному союзі іще тривають.

На телеканалі «ТВі», який, за експертними оцінками, є найбільш незалежним та об'єктивним загальнонаціональним каналом країни, відбулася зміна власників, а відтак і зміна директорів. Водночас колишній власник телеканалу Костянтин Кагаловський заявив про рейдерське захоплення каналу «за допомогою силових структур». Більшість журналістів «ТВі» також поставили під сумнів правомочність оголошених змін і після небажання нового керівництва провести прямий ефір за участю всіх сторін конфлікту оголосили страйк.

25
квітня

Україна підпише угоду про асоціацію з ЄС восени, під час Вільнюського саміту. На це сподівається Президент Віктор Янукович, про що він заявив під час зустрічі з міністрами закордонних справ Польщі, Литви, Данії та Нідерландів, яка відбулася в Києві.

Водночас міністр закордонних справ Польщі Радослав Сікорський наголосив, що Україна має три місяці, щоб усунути перешкоди для підписання угоди про асоціацію з Європейським союзом.

Міністри чотирьох європейських країн закликали Віктора Януковича продовжити впровадження реформ, які сприятимуть підписанню угоди про асоціацію з ЄС.

У Львові заборонили використання комуністичної та нацистської символіки 8–9-го травня – у дні вшанування пам'яті загиблих у Великій Вітчизняній війні. Таке рішення ухвалила міська рада Львова. За словами депутатів, це допоможе уникнути провокацій.

27
квітня

Комісія при Президентові у питаннях помилування не знайшла підстав для внесення пропозицій про застосування помилування до экс-прем'єра Юлії Тимошенко. Як відомо, 18 квітня народні депутати подали Віктору Януковичу клопотання про помилування ув'язненої опозиціонерки, яке він передав на розгляд комісії.

II. Аналітична довідка

✓ Медіа і комунікації

КОНФЛІКТ НАВКОЛО «ТВі»: НА КРАЮ ПРІРВИ

23 квітня веб-сайт телеканалу «ТВі» повідомив про те, що новим генеральним директором каналу став журналіст Артем Шевченко, який замінив на цій посаді колишнього керівника Наталю Катеринчук. В тому ж повідомленні йшлося про те, що змінився й інвестор каналу – ним нібито став американський бізнесмен Олександр Альтман. Російський підприємець Костянтин Кагаловський, який раніше вважався власником «ТВі», одразу ж заявив, що нікому не продавав телеканал і заперечив справжність документів, на підставі яких Альтман оголосив себе новим інвестором каналу. Більшість журналістів «ТВі» також поставили під сумнів правомочність оголошених змін і після небажання нового керівництва провести прямий ефір за участю всіх сторін конфлікту оголосили страйк. Наступного дня журналістський колектив висунув свої вимоги, зокрема оприлюднення прозорої схеми власності каналу, звільнення Шевченка з посади генерального директора та збільшення повноваження редакційної ради каналу. Всі ці події викликали серйозне занепокоєння щодо майбутнього «ТВі», який, за експертними оцінками, є найбільш незалежним та об'єктивним загальнонаціональним каналом країни.

*Хто і що стоїть за зміною керівництва на «ТВі»?
Що чекає на канал в майбутньому?*

Внутрішній переворот

Події, що розгорталися довкола каналу «ТВі» протягом цього тижня, справді давали підстави сумніватися в правочинності зміни його керівника і власника. По-перше, призначення Шевченка замість Катеринчук на

посаду генерального директора відбулося непублічно на закритих зборах, а саму Катеринчук і журналістів про це повідомили вже постфактум. Ще більше питань викликала схема зміни власника

каналу: на прес-конференції новий інвестор «ТВі» Олександр Альтман не зміг надати переконливих доказів правомірності здійснених змін чи продемонструвати оригінал довіреності, яка нібито дозволила йому отримати контрольний пакет над «ТВі». Втім, так само слабо обґрунтованою виглядала й позиція Костянтина Кагаловського, який у своїх коментарях обмежувався запевненнями про те, що він є власником «ТВі», а Альтман не має до нього ніякого відношення. За умов відсутності документального підтвердження позицій обох сторін зрозуміти, хто є кінцевим бенефіціаром каналу, було справді важко.

Дещо більше світла на ситуацію пролила поведінка інших причетних осіб. Особливо показовою в цьому контексті виглядала позиція колишнього генерального директора каналу, а нині – народного депутата від фракції «Батьківщина», Миколи Княжицького. Його безперечна підтримка нового керівництва та

намагання активно втручатися в конфлікт змусили багатьох оглядачів висунути припущення, що саме він був ініціатором цього процесу. Можна виокремити принаймні дві версії щодо мотивів Княжицького. Перша була озвучена ним самим і полягає в тому, що Кагаловський нібито готував «ТВі» на продаж особам, наближеним до влади, і зміна структури власності каналу була покликана захистити його від втрати незалежності. Попри те, що Кагаловський заперечує факт таких переговорів, журналісти з самого каналу говорили, що такі події дійсно могли мати місце. Друга версія полягає в тому, що після звільнення Княжицького з «ТВі» Кагаловський зумів усунути його від керівництва каналом, і тому зміна власника стала спробою Княжицького повернути «ТВі» під свій контроль. Утім, якщо депутат «Батьківщини» таки причетний до зміни керівництва «ТВі», такі непрозорі та юридично сумнівні засоби боротьби навряд чи зможуть бути виправдані навіть найбільш благородними мотивами.

Камо грядеши, «ТВі»?

Не менше занепокоєння викликають і методи роботи нового керівництва «ТВі», які воно встигло продемонструвати за перші дні конфлікту. Ціла низка його кроків – як то недопуск Катеринчук і Кагаловського в приміщення каналу, заборона прямого ефіру за участю всіх сторін конфлікту в день зміни керівництва, звільнення одного із страйкуючих журналістів – вказали на появу елементів цензури, чого раніше каналу вдавалося уникати. Крім того, навіть якщо нові керівники каналу в подальшому повернуть журналістам

звичний для них простір свободи, їхні перші дії можуть серйозно підірвати довіру до них, яка є основою для продуктивної співпраці в межах будь-якого колективу. Відповідно, те, як нове керівництво відреагує на цілком обґрунтовані вимоги власного журналістського колективу, багато в чому визначить, чи зможе «ТВі» зберегти свою унікальну для країни демократичну атмосферу і – відповідно – високу якість власної продукції.

Багато, вочевидь, буде залежати і від того, ким виявиться новий

інвестор каналу. За браком інформації про Олександра Альтмана вже було висунуто припущення, що він є своєрідною підставною особою, яка діє в інтересах третіх сторін. З одного боку, кінцевою зацікавленою стороною може бути той самий Микола Княжицький: в такому разі редакційна політика «ТВі» може дрейфувати в бік прихильності до партії «Батьківщина». Якщо ця версія відповідає дійсності, можна очікувати переформатування каналу та збільшення його заангажованості, однак зі збереженням певного порогу незалежності та журналістської свободи – зрештою, після першого

дня конфлікту нове керівництво дещо відновило баланс точок зору та дозволило журналістам озвучити свої вимоги в прямому ефірі. Згідно з іншою версією, внаслідок зміни власника «ТВі» до своїх рук можуть перебрати особи з найближчого оточення Президента Віктора Януковича – так званої «сім'ї» – хоча прямих підтверджень цього поки немає. Однак якщо такі припущення не виявляться голосливими, «ТВі» чекатиме невтішна доля – за таких умов канал повністю втратить свою незалежність і стане інформаційним інструментом влади.

Корінь зла

Зрештою, події довкола «ТВі» яскраво продемонстрували вразливе місце всіх українських ЗМІ: непрозору схему власності. Структура власності більшості українських ЗМІ є багаторівневою і вкрай заплутаною, а їх кінцевими власниками є офшорні компанії, офіційно записані на підставних осіб. Відповідно, попри те, що фактичні власники багатьох українських мас-медіа відомі навіть широкому загалу, в більшості випадків документально підтвердити їх причетність до цих ЗМІ практично неможливо. На відміну від сфери редакційної політики у питанні власності «ТВі» не був винятком, що й зробило можливим зміну його власника за непрозорою схемою. Тому певну частку відповідальності за нинішній конфлікт мають взяти на

себе всі його сторони, адже ні старе, ні нове керівництво, ані журналістський колектив не робили зусиль щодо зміни структури власності каналу в бік збільшення його прозорості. Так само питання власності ЗМІ ось уже який рік лишається поза увагою українських депутатів, які не здатні створити законодавчі запобіжники проти «офшоризації» мас-медіа. Відповідно, допоки чинне законодавство дозволятиме справжнім власникам ховати свою причетність до ЗМІ за ланцюгами фіктивних офшорних компаній, жоден журналістський колектив не почуватиметься захищеним від подібних спроб сторонніх осіб привласнювати собі їхні ЗМІ.

Висновки

Таким чином, конфлікт навколо зміни власника і керівництва «ТВі» став у край неприємним наслідком його непрозорої схеми власності, яка і зараз не дає зрозумілої відповіді на питання, хто ж насправді ним володіє. Перші дні конфлікту на каналі поки не дали чіткого розуміння всієї картини, однак кілька припущень щодо його причин і ймовірних наслідків усе ж можна висунути. З одного боку, вірогідно, що зміна власника «ТВі» була здійснена в інтересах його колишнього генерального директора Миколи Княжицького, який таким чином хоче повернути собі контроль над каналом, хоча подальші його дії поки лишаються не до кінця зрозумілими. З іншого боку, майбутнє як самого «ТВі», так і його журналістського колективу залежатиме принаймні від двох факторів: по-перше, чи виконає нове керівництво вимоги страйкуючих, і, по-друге, чи не опиниться канал найближчим часом у фактичній власності осіб, наближених до президентської сім'ї.

«Україна у фокусі» – щотижневий інформаційно-аналітичний бюлетень Фонду «Демократичні ініціативи імені Ілька Кучеріва» (<http://dif.org.ua>).

Аналітики фонду «ДІ»:

Ірина Бекешкіна

Марія Золкіна

Юлія Ільчук

Олексій Сидорчук

Головний редактор випуску: Ірина Філіпчук
